

Schrijfvaardigheid van scholieren

Bachelor scriptie over de schrijfvaardigheid van scholieren in de groepen 6, 7 en 8 van het basisonderwijs.

Kimberly van Stokrom
3468895

5 april 2013

Begeleider: prof. dr. H. van den Berg

Academiejaar 2012-2013

H1: INLEIDING	blz. 3
H2: METHODE	blz. 5
H3: RESULTATEN	blz. 10
H4: CONCLUSIE/DISCUSSIE	blz. 14
H5: BIBLIOGRAFIE	blz. 15

Bijlage 1: Opdracht Like

Bijlage 2: Beoordelingsschaal

Bijlage 3: Voorbeeldteksten

Bijlage 4: Output

H1: Inleiding

Er is nogal wat commentaar wat betreft de schrijfvaardigheden van kinderen. In 1997/1998 bleek uit onderzoek naar de kwaliteit van het schrijven van teksten, dat op het basisonderwijs het schrijfonderwijs op een groot aantal punten enorm tekort schoot. Ruim 10 jaar later, in 2009, werd nogmaals een vergelijkbaar onderzoek uitgevoerd en weer bleek dat het schrijfonderwijs behoorlijk wat te wensen over laat (Henkens, 2010). Er waren slechts enkele verbeteringen ten opzichte van het eerdere onderzoek, maar zeker niet voldoende.

Als we kijken naar de schrijfvaardigheid van kinderen, dan blijkt uit onderzoek dat deze nauwelijks vooruit gaat tussen de groepen 6 en 8 van de basisschool (Meijerink, 2008). Kinderen in groep 8 zouden nauwelijks beter kunnen schrijven dan kinderen in groep 6, wat toch wel een opmerkelijke veronderstelling is. Dit zou het gevolg zijn van het feit dat kinderen op de basisschool productgericht onderwijs krijgen, in plaats van onderwijs dat gericht is op het proces (Pullens, 2012). Waar het bij productgericht onderwijs slechts om het uiteindelijke schrijfproduct van de leerlingen gaat, krijgt bij procesgericht onderwijs het schrijven volgens strategieën volop aandacht. Dit houdt in dat leerkrachten hun leerlingen stapsgewijs laten zien hoe een goede tekst tot stand komt. Van de oriëntatie op het onderwerp tot de reflectie op zowel het schrijfproces als het schrijfproduct. De leerlingen krijgen strategieën aangereikt waarmee zij vervolgens zelf teksten kunnen schrijven en ook leren hoe ze om moeten gaan met eventuele problemen die zij tijdens het proces tegenkomen. Bij dergelijke strategieën – afgeleid van het werk van Hayes en Flower (Hayes & Flower, 1980) – kan gedacht worden aan; het opstellen van een schrijfplan, informatie verzamelen en ordenen, het maken van een opzet wat betreft de inhoud van een tekst, het kiezen van de juiste woorden, zinnen en alinea's, het correct schrijven, het reviseren van de vorm en inhoud, het verzorgen van de vormgeving en het uiteindelijk reflecteren op het schrijfproces en -product (Pullens, 2012).

De laatste decennia heeft er een milde verschuiving plaatsgevonden van productgericht naar procesgericht onderwijs, onder andere door de inzet van bovengenoemde schrijfstrategieën (Pullens, 2012). Toch blijven de schrijffresultaten van de leerlingen achter en valt er dus nog een hoop te verbeteren.

Uit het eerder besproken onderzoek uit 2009 bleek dat hedendaagse taalmethoden wel meer aandacht besteden aan procesgericht schrijfonderwijs, maar dat het schrijfonderwijs toch op zeer belangrijke onderdelen tekort komt. Er gaat dus nog iets mis bij het overbrengen en gebruiken van dergelijke taalmethoden. Slechts ongeveer een derde van de onderzochte scholen voldoet aan deze procesgerichte didactiek (Henkens, 2010). Een logische vraag zou zijn; ligt het aan de leerkrachten? Deze leerkrachten moeten aan de hoge verwachtingen van het geven van passende feedback voldoen, wat een zware taak kan zijn. Dit zou dus een belangrijk en groot knelpunt kunnen zijn in het schrijfonderwijs (Pullens, 2012). Ook stellen zowel Pullens (2012) als Henkens (2010) dat er maar weinig tijd per week wordt gependend aan het schrijven op de basisscholen. Hoe kan men verwachten dat de schrijfvaardigheid van leerlingen aanzienlijk verbetert, als er nauwelijks tijd wordt gegeven om het te leren en te oefenen?

Deze oefening is juist binnen het procesgericht onderwijs cruciaal. Door het oefenen van de schrijfstrategieën moeten de leerlingen gewend raken aan het procesgericht denken en schrijven, wat op zijn beurt zou moeten leiden tot betere schrijfproducten. In verschillende literatuur wordt de term '*learning to write*' aangehaald (Rijlaarsdam, Van den Bergh & Couzijn, 2004). Hiermee wordt bedoeld dat leerlingen van de basisschool moeten leren om hun gedachten onder woorden te brengen. De leerlingen leren zo om goede teksten te schrijven die geschreven zijn naar vorm en inhoud en verschillende functies kunnen hebben zoals informeren of overtuigen. Ook leren zij om informatie en meningen te ordenen bij het schrijven van verschillende soorten teksten, zoals brieven, verslagen en werkstukken (Pullens, 2012). Alle kennis die de leerlingen op deze manier verschaffen, draagt bij aan het schrijven van een goede tekst. Dit laat zien dat kennis en tekstkwaliteit met elkaar gepaard gaan. Het ene draagt bij aan het andere. Deze gedachte staat ook centraal in het procesgericht onderwijs. De vraag die hierbij aansluit en in deze studie centraal staat, is: "Is er een relatie tussen kennis over het schrijfproces en tekstkwaliteit in groep 8 van de basisschool?". Vervolgens is het interessant om te kijken wat voor relatie dat dan is. Belangrijk is het om te noemen dat wat betreft tekstkwaliteit er niet zal worden gekeken naar spelling. Spelling is zeker een onderdeel van schrijfvaardigheid, maar het zal in deze studie vooral over de inhoud van de geschreven stukken gaan en niet zozeer over de vorm. Spelling zegt in feite niets

over of een geschreven tekst heel goed of juist slecht is, het is slechts een oppervlakkig beoordelingskenmerk. Inhoud zegt veel meer. Als iemand een duidelijk, goedlopend en logisch verhaal op kan schrijven, waarin de boodschap overkomt op de lezer, maar met enkele spelfouten, dan kan dat met een sterkere onderbouwing als een goede tekst beoordeeld worden dan wanneer het een totaal onlogisch en ongestructureerd verhaal is, wat wel foutloos is geschreven.

Verder zal deze studie inhaken om de opmerkelijke veronderstelling dat de schrijfvaardigheid van leerlingen tussen de groepen 6 en 8 nauwelijks vooruit gaat. Specifieker, zal deze studie pogen antwoord te verschaffen op de volgende vragen: "Wat is het verschil in groep 7 ten opzichte van groep 6?" en "Wat is het verschil in groep 8 ten opzichte van groep 7?". Hierbij is het interessant om te zien welke groep beter is dan de vorige en waar dan precies de verschillen zitten. Verwacht wordt dat er wel degelijk sprake zal zijn van verschillen en vooruitgang, in tegenstelling tot de bewering van Meijerink (2008).

H2: Methode

Om antwoorden te verschaffen op deze vragen, is dit onderzoek nodig. Hiervoor worden leerlingen uit de groepen 6, 7 en 8 van de basisschool gebruikt als proefpersonen om de schrijfvaardigheid en kennis over het schrijfproces van te meten en te beoordelen. Deze leerlingen krijgen namelijk een opdracht waardoor zowel hun kennis als hun schrijfvaardigheid getoetst kan worden. Deze opdracht bestaat uit het schrijven van een brief naar een fictief kind waarin de leerlingen tips en adviezen moeten geven over het schrijven van een goede tekst en het halen van een goed cijfer voor taal.

Het fictieve kind komt, volgens de opdracht, binnenkort bij de leerlingen in de klas. Het kind, genaamd Like, is Nederlands maar heeft een jaar in Engeland gewoond. Het onderwijs in Engeland is anders dan in Nederland, dus vraagt Like de leerlingen om tips voor het schrijven van een goede tekst en het halen van een goed cijfer voor taal. De kennis van de leerlingen is terug te zien in de adviezen die zij geven en de hoeveelheid adviezen, terwijl aan de brief zelf de tekstkwaliteit ontleend kan worden. De naam Like is bewust gekozen. Het is niet duidelijk of het een jongen of meisje betreft, wat ervoor zorgt dat de leerlingen

geen vooroordelen hebben en wellicht op een andere manier hun brief gaan schrijven. De volledige opdracht is terug te vinden in de bijlagen.

Het is van belang om bij elke klas het proces van afname hetzelfde te houden. Zo krijgen alle leerlingen een half uur voor de opdracht, ongeacht hoe oud ze zijn of in welke klas ze zitten. Hierdoor kan ook telkens worden aangegeven wanneer de laatste vijf minuten in gaan, zodat de leerlingen hun brieven kunnen afronden. Na het maken van de opdracht mogen de leerlingen verder werken aan de opdracht of het werkje waar zij normaal gesproken mee bezig zouden zijn. Dit wordt van tevoren met de betreffende juf of meester besproken, aangezien zij weten waar de leerlingen op dat moment aan werken. Verder moet de uitleg van de opdracht telkens op eenzelfde manier geïntroduceerd worden. Dit kan het beste gedaan worden door de persoon die bij alle klassen de opdracht gaan afnemen, zodat het weer overal hetzelfde verloopt. Deze persoon moet zijn of haar introductie dus telkens hetzelfde houden. Hiermee worden eventuele verschillende uitkomsten voorkomen. De uiteindelijke brieven die de leerlingen inleveren, worden vervolgens beoordeeld op basis van de adviezen die zij noemen, onderscheiden in verschillende categorieën die naderhand gekozen worden. Verder wordt er een cijfer gegeven voor de algemene kwaliteit van hun brief. Deze categorieën zijn hieronder weergegeven in tabel 1. Na het bekijken van alle brieven van de leerlingen, bleken dit de categorieën van adviezen te zijn die de leerlingen allemaal op de één of andere manier noemden. Voor elke categorie, of advies, wordt ook een voorbeeld gegeven uit één van de brieven van de leerlingen. De betreffende brieven zijn terug te vinden in de bijlagen.

Tabel 1: Categorieën van de gegeven adviezen van de leerlingen.

Categorie	Voorbeeld	Betrouwbaarheid
Opletten	"Als ik jou was zou ik goed luisteren naar de juf bij taal en spelling" (4.8.5)	0.94
Doorlezen	"En als je het hebt opgeschreven dan moet je het controleren en als het goed hebt opgeschreven" (4.8.2)	0.90
Oefening	"Mijn tips om goed te kunnen schrijven zijn goed de woorden kunnen oefenen"	0.64

	(4.8.3)	
Netheid	"Niet te snel schrijven, dan word het lelijk" (4.8.12)	0.97
Spelling	"Let goed op je spelling" (4.8.18)	0.72
Interpunctie	"Gebruik punten aan het eind van een zin" (4.8.15)	0.98
Hoofdletters	"Je moet hoofdletters gebruiken bij een naam van een plaats of mens of straat of aardrijkskundige namen" (4.8.8)	0.67
Eerst nadenken	"Goed nadenken, als je iets niet weet komt er van zelf iets in je hoofd" (3.8.9)	-0.02
Inhoud	"Je kan beginnen met een kleine inleiding. Daarin kun je schrijven wat je zo ongeveer gaat vertellen" (5.8.20)	0.90
Grammatica	"Persoonsvormen zijn ook handig" (4.8.10)	0.62
Hulp vragen	"Als ik jou was zou ik ten eerste aan de juf vragen of ze je wat uitleg kan geven" (4.8.6)	0.79
Opbouw	"Ook moet je op alinea's letten als je over een ander onderwerp gaat schrijven dan laat je een regel open en dan kan je over een ander onderwerp schrijven" (1.8.20)	0.87
Rest	"Ik zou thuis met een woordenboek op bed gaan zitten en kijken welke woorden je vaak gebruikt"(4.8.11)	0.81

De output van SPSS waaruit deze betrouwbaarheid gehaald is, is te vinden in de bijlagen.

Op basis van deze adviezen is vervolgens een aantal overkoepelende categorieën gemaakt van bij elkaar passende adviezen. Deze adviezen correleren allen hoog met elkaar, waardoor er sprake is van een hoge samenhang. Verder passen ze goed bij elkaar omdat ze over eenzelfde aspect van schrijfvaardigheid gaan. Hierdoor mogen de adviezen samengevoegd worden tot één categorie. Op deze manier geeft elke categorie een beter beeld van wat het kind nou eigenlijk weet.

Als de adviezen individueel bekeken worden, zou er een resultaat uit kunnen komen waarbij een kind dat geen interpunctie noemt, slecht scoort, terwijl hij of zij verder wel beschikt over veel formele kennis en adviezen. Door de overkoepelende categorieën te gebruiken, ontstaat er een duidelijker beeld over de kennis van een leerling over de verschillende onderdelen. De categorieën zijn hieronder weergegeven in tabel 2, met daarbij welke adviezen onder elke categorie vallen.

Tabel 2: Overkoepelende categorieën van hoog correlerende adviezen.

Overkoepelende categorie	Adviezen
Formeel	Grammatica
	Spelling
	Interpunctie
	Hoofdletters
Proces	Doorlezen
	Eerst nadenken
	Inhoud
	Opbouw
Inzet	Opletten
	Oefening
	Netheid
	Hulp vragen
Rest	Rest

Het beoordelen van alle schrijfoopdrachten is echter niet zo simpel (Westdorp, 1981). Door de grote hoeveelheid foutenvariantie bij schrijfvaardigheidsmetingen, ontstaan er vaak geen valide metingen en kan er dus geen betrouwbare conclusie worden getrokken uit de resultaten. Een meting is valide als datgene gemeten wordt wat men met die meting beoogde te meten (Van den Bergh & Meuffels, 2000). Er wordt al jaren geprobeerd om een valide manier van beoordelen te bedenken door schrijfvaardigheidsonderzoekers. Een kant en klare oplossing voor het probleem is er echter – nog – niet.

Een groot gedeelte van de beoordelingsproblematiek ligt bij de beoordelaars. Uit onderzoek is gebleken dat beoordelaars weinig stabiel zijn (Van

den Bergh & Meuffels, 2000). Een beoordeling is onderhevig aan de smaak, bui, kennis en interpretatie van de betreffende beoordelaar. Het kan zelfs voorkomen dat dezelfde beoordelaar hetzelfde schrijfproduct bij een tweede beoordeling een ander cijfer geeft dan de eerste keer. Een voor de hand liggende oplossing is wellicht het gebruiken van meerdere beoordelaars. Deze tactiek wordt dan ook al vaker toegepast. Denk hierbij aan de tweede corrector voor de eindexamens op de middelbare school, of het willen van een *second opinion* in het ziekenhuis. Een tweede beoordelaar zorgt echter niet voor een 100% valide beoordeling. Over het algemeen ligt de correlatie tussen verschillende beoordelaars zeer laag (Van den Bergh & Meuffels, 2000) en zijn beoordelaars en dus niet vaak met elkaar eens (Westdorp, 1981). Wie zegt dat twee onafhankelijke beoordelaars hetzelfde zouden beoordelen? Als er bij één beoordelaar effecten meewegen als de bui van de beoordelaar en de interpretatie, waarom dan ook niet bij de andere beoordelaar? En als dezelfde beoordelaar soms zelfs twee keer een ander cijfer geeft voor hetzelfde product, waarom zouden twee totaal verschillende personen dan tot eenzelfde beoordeling komen? Aangezien een tweede onafhankelijke beoordelaar toch betrouwbaarder is dan het werken met slechts één beoordelaar, wordt er in deze studie toch gewerkt met twee beoordelaars. Echter moet er wel een oplossing gevonden worden voor mogelijk verschillen in beoordeling tussen de twee personen. Wat de ene beoordelaar een goede tekst vindt, kan de ander best als minder goed ervaren. Hier moet dus enige vorm van consistentie in komen. In feite moeten de twee beoordelaars eenzelfde referentiepunt hebben als het gaat om wat een goede en wat een slechte tekst is. Daarom wordt er in deze studie gewerkt met een beoordelingschaal. In deze schaal zijn vijf teksten van leerlingen te vinden, met elk een ander bijpassend beoordelingscijfer. Deze beoordelingschaal is terug te vinden in de bijlagen. Aan de hand van deze schaal kunnen de twee beoordelaars voor elke opdracht vaststellen waar in de schaal de brief zou passen en zo een cijfer aan de brief geven. Hierdoor zullen de beoordelingen vaker overeenkomen en betrouwbaarder en meer valide zijn.

Hieronder is in tabel 3 de betrouwbaarheid tussen de twee beoordelaars van groep 8 van deze studie terug te vinden.

Tabel 3: Betrouwbaarheid tussen de onafhankelijke beoordelaars.

Categorie	Betrouwbaarheid
Tekstkwiteit	0.92

De output van SPSS waaruit deze betrouwbaarheid gehaald is, is te vinden in de bijlagen.

Zoals hierboven te zien is, is er een hoge betrouwbaarheid wat betreft de algemene beoordeling – de tekstkwiteit – tussen beide beoordelaars.

H3: Resultaten

Allereerst is het wat betreft de resultaten van belang om een algemeen beeld te krijgen van wat de leerlingen hebben gescoord. De categorieën zijn, zoals hierboven uitgelegd, verdeeld in formeel, proces, inzet en rest. Per categorie is het handig om te bekijken wat de gemiddeldes zijn. Dit toont aan in hoeverre dergelijke adviezen voorkwamen in de brieven van de leerlingen. Deze gemiddelden met bijbehorende standaarddeviaties zijn hieronder terug te vinden in tabel 4. Ook is hier de gemiddelde score wat betreft tekstkwiteit terug te vinden. De resultaten van de twee beoordelaars zijn hiervoor samengevoegd, zodat er een overkoepelend gemiddelde vastgesteld kan worden. Tenslotte is van elke categorie aangegeven hoe vaak deze wordt genoemd in de opdrachten. Dit is te vinden in de kolom "som" in onderstaande tabel.

Tabel 4: Gemiddelden en standaarddeviaties per categorie.

Categorie	Gemiddelde	Standaarddeviatie	Som
Formeel	0,82	0,60	700
Proces	0,12	0,28	98
Inzet	0,22	0,27	184
Rest	1,36	1,69	291
Tekstkwiteit	97,96	9,93	-

De output van SPSS waaruit deze betrouwbaarheid gehaald is, is te vinden in de bijlagen.

In de tabel is te zien dat in de categorie formeel leerlingen 82% kans hebben om een formeel advies te noemen. Verder heeft een leerling 12% kans om een

proces advies te noemen en 22% kans om een advies in de categorie inzet te noemen. Tenslotte noemen, gemiddeld genomen, leerlingen 1,36 keer een rest advies.

Gemiddeld wordt er door de leerlingen 97,96 gescoord wat betreft tekstkwaliteit. Dit ligt dichtbij het gemiddelde van de gebruikte beoordelingsschaal, namelijk 100. Dit betekent dus dat het gemiddelde van de leerlingen ook rond het gemiddelde van de haalbare beoordelingscijfers ligt.

Tenslotte worden formele adviezen, met 700 keer, verreweg het meeste genoemd door de leerlingen. Daarna volgen rest adviezen, met 291 keer, inzet adviezen met 184 keer en uiteindelijk proces adviezen, met een stuk minder dan de andere categorieën, namelijk 98 adviezen. Het valt, in onderstaande tabel, dan ook meteen op dat de drie laagste scores horen bij de proces categorie.

Tabel 5: Som van de frequentie van de gegeven adviezen.

Adviezen	Categorie	Som
Opletten	Inzet	51
Doorlezen	Proces	12
Oefening	Inzet	55
Netheid	Inzet	30
Spelling	Formeel	57
Interpunctie	Formeel	223
Hoofdletters	Formeel	142
Eerst nadenken	Proces	2
Inhoud	Proces	15
Grammatica	Formeel	278
Hulp vragen	Inzet	48
Opbouw	Proces	69
Rest	Rest	291

De output van SPSS waaruit deze betrouwbaarheid gehaald is, is te vinden in de bijlagen.

De eerste onderzoeksvraag die vervolgens beantwoord kan worden, is de vraag betreffende de vooruitgang in tekstkwaliteit tussen de groepen 6, 7 en 8, naar aanleiding van de stelling dat leerlingen tussen de groepen 6 en 8 niet of

nauwelijks vooruit gaan. De specifieke vragen hierbij zijn of er vooruitgang is tussen groep 6 en groep 7? En of er vooruitgang is tussen groep 7 en groep 8? Om dit te kunnen beantwoorden zijn de gemiddeldes in tekstkwaliteit nodig, van alle drie de groepen. Het gemiddelde van groep 8 – hierboven in tabel 4 te vinden – is 97,96. De gemiddelden van de groepen 6 en 7 zijn hieronder in tabel 6 te lezen.

Tabel 6: Gemiddelde tekstkwaliteit van de groepen 6 en 7.

Groep	Gemiddelde	Standaarddeviatie
Groep 6	87,45	11,93
Groep 7	91,51	15,79

De output van SPSS waaruit deze betrouwbaarheid gehaald is, is te vinden in de bijlagen.

Vervolgens kunnen de verschillen tussen de groepen berekend worden. Deze berekeningen en bijbehorende verschillen zijn hieronder te zien.

Tabel 7: Verschil in gemiddelde tekstkwaliteit tussen groep 6 en 7.

Groep 7	Groep 6	Verschil
91,51	87,45	4,06

Tabel 8: Verschil in gemiddelde tekstkwaliteit tussen groep 7 en 8.

Groep 8	Groep 7	Verschil
97,96	91,51	6,45

Uit bovenstaande tabellen valt te concluderen, in tegenstelling tot de bewering van Meijerink (2008), dat er wel degelijk sprake is van vooruitgang tussen de groepen 6 en 8. De meeste vooruitgang is te vinden tussen de groepen 7 en 8, wat betekent dat leerlingen vooral in groep 8 veel vooruit gaan wat betreft schrijfvaardigheid. In groep 7 gaan ze ook vooruit, ten opzichte van groep 6, maar daar ziet wat betreft de gemiddelde tekstkwaliteit van deze opdracht, minder verschil. Hiermee kan de stelling van Meijerink (2008) dus ontkracht worden.

De volgende vraag is of er een relatie is tussen kennis en schrijfvaardigheid. Dit kan bekeken worden aan de hand van een regressie analyse. De bijbehorende tabel is te vinden in bijlage 4: Output.

In deze tabel zijn de waardes te zien voor het effect op de tekstkwaliteit bij het weglaten van één van de categorieën. Dit is voor elke categorie bepaald. Als deze waarde vervolgens significant is, dan is er sprake van een duidelijk effect op de tekstkwaliteit. Deze waardes en significantie niveaus zijn verwerkt in een tabel hieronder.

Tabel 9: Regressie analyse van de categorieën.

Categorie	Effect waardes	Significantie
Formeel	3,38	0,04
Proces	8,41	0,02
Inzet	3,99	0,30
Rest	0,10	0.87

De output van SPSS waaruit deze betrouwbaarheid gehaald is, is te vinden in de bijlagen.

De constante van bij deze tabel – de score op tekstkwaliteit als een leerling geen enkel advies uit de categorieën noemt – is 93,23.

Uit de tabel valt op te maken dat slechts twee van de vier categorieën significant zijn. Dit zijn de categorieën formeel en proces. Deze significantie waardes hiervan zijn kleiner dan 0,05, wat betekent dat ze significant zijn. Voor formele adviezen is dit 0,04 en voor proces adviezen 0,02. Dit houdt in dat een leerling die één keer (of meer) een formeel advies noemt, op de algemene score van tekstkwaliteit 3,38 hoger scoort dan een leerlingen die nul keer een formeel advies noemt. Een leerling die één keer (of meer) een proces advies noemt, scoort 8,41 hoger op de algemene score van tekstkwaliteit dan een leerling die nul keer een proces advies noemt. De waardes voor inzet en rest adviezen zijn niet significant en dus niet van toepassing.

Hieruit kan geconcludeerd worden dat de categorieën formeel en proces nauw verbonden zijn met de tekstkwaliteit van de leerlingen. Beide categorieën hebben een positief effect op de score van tekstkwaliteit. Het effect van een proces advies is echter groter dan dat van een formeel advies, waaruit geconcludeerd kan worden dat proces adviezen een hogere samenhang hebben

met tekstkwaliteit dan formele adviezen. Dit is een opmerkelijk resultaat als wordt gekeken naar de frequentie waarmee de adviezen voorkomen. Hierbij scoren proces adviezen verreweg het laagst van alle categorieën. Deze adviezen worden dus het minst genoemd door de leerlingen, maar hebben wel het grootste positieve effect op hun tekstkwaliteit en schrijfvaardigheid.

H4: Conclusie/discussie

Om terug te komen op de onderzoeksvragen, kan er gesteld worden dat leerlingen tussen de groepen 6 en 8 van het basisonderwijs wel degelijk vooruit gaan wat betreft schrijfvaardigheid. In tegenstelling tot de bewering van Meijerink (2008) dat dit niet tot nauwelijks voorkomt, wat in de inleiding al als vrij onwaarschijnlijk benoemd is. De grootste vooruitgang is te vinden tussen de groepen 7 en 8. Dit houdt in dat leerlingen in groep 8 gemiddeld beter zijn wat betreft schrijfvaardigheid dan zij in groep 7 waren. Ook zijn de leerlingen in groep 7 gemiddeld weer beter dan zij in groep 6 waren. De pessimistische visie dat leerlingen niet tot nauwelijks vooruit gaan, is dus bij deze ontkracht.

Wat betreft de relatie tussen kennis over het schrijfproces en tekstkwaliteit, kan er gesteld worden dat de categorieën inzet en rest geen significant effect hebben op de tekstkwaliteit, terwijl de categorieën formeel en proces wel een significant verschil aantonen. Het grootste effect en meest positieve effect valt te behalen met de proces categorie. Hiermee wordt de score van het schrijfproduct in deze studie met maar liefst 8,41 punten verhoogd en dus beoordeeld als een betere tekst. Opmerkelijk is dat proces adviezen juist het minst genoemd worden door de onderzochte leerlingen. Uiteindelijk kan er wel geconcludeerd worden dat er sprake is van een relatie tussen kennis over het schrijfproces en de kwaliteit van het schrijfproduct.

In vervolgonderzoek zou het wellicht relevant zijn om verder in te gaan op het opmerkelijke feit dat proces adviezen het minst voorkomen, maar toch de hoogste samenhang hebben met tekstkwaliteit. Het zou interessant zijn om achter een verklaring hiervoor te komen. Er kan ook gekeken worden naar waarom de categorieën inzet en rest geen significante samenhang hebben met tekstkwaliteit. Tenslotte kan er altijd een grotere groep leerlingen gebruikt worden voor het onderzoek, zodat het makkelijker te generaliseren is. In deze

studie ging het vooral om kwalitatief onderzoek, in plaats van kwantitatief, maar wellicht is dat een goede optie voor een vervolgonderzoek.

H5: Bibliografie

Bergh, H. van den & Meuffels, B. (2000). *Schrijfvaardigheden en schrijfprocessen*. In: Braet, A. Taalbeheersing als communicatiewetenschap. Een overzicht van theorievorming, onderzoek en toepassingen. Bussum: Coutinho

Hayes, J., & Flower, L. (1980). Identifying the Organization of Writing Processes. In: L. Gregg, & E. Steinberg (Eds.), *Cognitive Processes in Writing* (pp. 3-30). Hillsdale, N.J.: Erlbaum.

Henkens, L. (2010). *Het onderwijs in het schrijven van teksten: de kwaliteit van schrijfonderwijs in het basisonderwijs*. Utrecht: Inspectie van het Onderwijs.

Meijerink, H. (2008). *Over de drempels met taal: de niveaus voor de taalvaardigheid*. (Onderdeel van de eindrapportage van de Expertgroep Doorlopende Leerlijnen Taal en Rekenen), Enshede: SLO.

Pullens, T. (2012). *Bij wijze van schrijven. Effecten van computerondersteund schrijven in het primair onderwijs*. Oisterwijk: Uitgeverij BOXPress.

Rijlaarsdam G., & Van den Bergh, H. (2004) Effective Learning and teaching of writing: student involvement in the teaching of writing. In: Rijlaarsdam, G. (Series Ed.) Van den Bergh, H., & Couzijn, M. (Vol. Eds.), *Effective Learning and Teaching of Writing: A handbook of writing in education* (pp. 107-125). Studies in Writing. Vol. 14, 2nd Edition, New York: Kluwer Academic Publishers.

Wesdorp, H. (1981). *Evaluatietechnieken voor het moedertaalonderwijs. Een inventarisatie van beoordelingsmethoden voor de stelvaardigheid, het begrijpend lezen, de spreek-, luister- en discussievaardigheid*. SVO-reeks nr. 42, Staatsuitgeverij 's-Gravenhage.

Bijlage 1: Opdracht Like

Vul in:

Naam: _____

Leeftijd: _____ jaar

Omcirkel:

Groep: 6 / 7 / 8

Jongen / Meisje

Volgende week komt een nieuwe leerling bij jullie in de klas: Like.

Like is in Nederland geboren maar heeft een jaar in Engeland gewoond. Het onderwijs in Engeland is heel anders dan in Nederland. Like weet dan ook niet precies hoe je in het Nederlands een goede tekst schrijft. Want daarbij moet je op heel veel dingen letten.

Opdracht

Schrijf nu een brief aan Like waarin je uitlegt hoe je in het Nederlands een goede tekst schrijft. En dus een hoog cijfer voor Taal krijgt.

Geef Like in je brief zo veel mogelijke tips en adviezen.

Bijlage 2: Beoordelingschaal

<p>Beste Like, heb je vrienden heb je ook een hobby wat is wat doe je allemaal voor dingen doe je ook en sport. heb je ook een huisdier. loop je vaak buiten. wat eet je vaak wat vind je lekker om te eten. wat drink je het liefst.</p>	<p>Beste Like, Begin een zin met een hoofdletter en aan het eind een p punt. Schrijf netjes netjes tussen de lijntjes. Schrijf aan het begin van een naam een hoofdletter. einde</p>	<p>Beste Like, Je moet een goeie onderwerp hebben en je moet netjes schrijven en aan de hoofdletters denken. Dan kan je een goed cijfer halen. Je moet op heel veel dingen leten. Het het belangrijkste is dat je en goed onderwerp hebt. En let op de spellingsregels. Veel succes Manon</p>	<p>Beste Like, Ik ben Abigail. Ik kan je helpen met je tekst. Ik zal een paar tips en bijvoorbeeld: begin altijd met een hoofdletter als je met een zin begint en eindig een zin met een punt. Je moet niet hele lange zinnen maken maar een beetje korte mooie zinnen. Maar als je echt een lange moet maken dan moet je wel een komma in de zin zetten. Als je niet weet hoe je iets schrijft schrijf het dan op hoe je dek denkt dat je het schrijft. Ik wens je veel succes met je tekst Veel groeten van Abigail</p>	<p>Beste Like, Leuk dat je naar Nederlands komt. Schrijven in het Nederlands is wel lastig. Anders dan in Engeland. Nederlands is een lastige taal (wist je misschien al). Ik ga je dus een paar tips geven. Tip 1: Denk goed na over wat je schrijft niet dat je zomaar wat opschrijft Tip2: Spelfouten kan gebeuren word niet nerveus het gebeurt vaker Tip3: Als het niet lukt vraag het aan de juf of pak een papertje en schrijf op waartussen je twijfelt, altijd handig toch? Even tussendoor: Kijk nooit bij anderen af, dat kan zo aflopen: Je kijkt dus af. Levert let in en de juf kijkt het na. En merkt gelijk dat jullie precies dezelfde antwoorden hebben Ze gaat een heel gesprek aan belt ouders op en vertelt het, en raad ns. Je mag een week niet op de pc. Au. Niet leuk dat is mij dus ook overkomen. Wat ik je wil zeggen is, dat je nooit moet afkijken of propjes gooien. In dit geval dus afkijken 'Pas op'. Tip 4: Je kan er altijd een woordenboek bij pakken bij taal of spelling. Tip 5: Je kan ook bij woorden klappen zoals: papertje – pa pier tje. Tip 6: Gebruik vaak uitroeptekens (!) of vraagtekens (?). Heel vriendelijk bij juffen. En denk nooit dat je het niet kan het komt wel, je moet gewoon geduld hebben. Dat waren mijn tips. Volgende keer meer ☺! Nou succes xx Brownie</p>	
	70	85	100	115	130

Bijlage 3: Voorbeeldteksten

4.8.2

Fabienne (m)
12 jr
gr 8

Universiteit Utrecht

Brief

Beste Like,

Mij wilt een goed cijfer voor spelling en taal. dan moet je dit vooral doen:

Je moet goed kijken waar de los tekens moeten. Soms moet je de woorden uit elkaar halen.

Je moet de regel van het woord toe passen. ~~Soms moet je de woorden redeneren met spreken.~~

Oh als je het hebt opgeschreven dan moet je het controleren en als het goed hebt opgeschreven.

Gr: Fabienne nog veel plezier

4.8.3

Noah (j)

12 jr.

gr 8

Universiteit Utrecht

Brief

Beste Like,

Om goed ~~schrijven~~ Nederlands te kunnen schrijven moet je duidelijke zinnen schrijven en natuurlijk de spelling van de Nederlandse taal onder de knie te kunnen krijgen. Mijn tips om goed te kunnen schrijven zijn goed de woorden kunnen kiezen, bijles nemen, veel aan de juf vragen, en om goed het huiswerk te kunnen maken. Doei.

Van: Noah

4.8.5

Thibaud (j)
12 jr
gr 8

Universiteit Utrecht

Brief

Beste Like,

als ik jou was zou ik goed leren naar de juf bij taal en spel-
ling zodat je als een voorrang hebt en alles duidelijk lezen dat wil veel
lezen. vraag aan juf of je op de computer eens een spelletje wilt
en spelling zodat je veel leert en dat helpt echt of bijles nemen
~~dat je kan helpen en een goede manier is~~ je kunt ook op
websites zoeken op de computer zoeken dit zijn de enige tips
die ik kan bedenken

groeten thibaud

4. 8. 6

Pim (j)
12 jr
gr 8

Universiteit Utrecht

Brief

Beste Like,

Als ik jou was zou ik ten eerste aan de
juf vragen of ze je wat uitleg kan geven.
Een tip voor woorden met d of dt, je moet daar het
woord lopen invullen en als het woord lopen loopt
wordt dan schrijft je het met dt. Bijles nemen
voor spelling of taal is ook wel handig want
dan leer je met je taal te verbeteren. Je kan
ook op internet zoeken voor websites waar je je
taal kan verbeteren. Nou dit waren mijn tips
Ik hoop dat je er wat aan hebt.

Van: Pim van Gassel

4.0.8

Duco (j)

12 jar
gr 8

Universiteit Utrecht

Brief

Beste Like,

Hi! Hallo ik ben Duco. Je krijgt tips van mij om je eentje goed te maken.

Hier zijn tips: gebruik hoofdletters, kleine letters, betekenis en goed op je spelling.
Je moet hoofdletters gebruiken bij een naam van een plaats of mens of werk of (D) aandrijving,
aardrijkskundige namen.

Veel succes

groetjes Duco

4. 8. 10

Laura (m)
12 jr.
gr 8

Universiteit Utrecht

22/3/13

Blaricum!

Beste Like,

Je komt hier op school en ik denk dat het anders hier gaat dan op jou school in Engeland. Hier in Nederland is het minder streng, dat weet ik om dat ik een vriendin heb dit zijn mijn tips:

1. Leer een woorden boek uit je heeft
2. ~~Dee~~ ^{Leer} het voltooid deel woord uit je heeft.
3. Persoonsvormen zijn ook handig

Als je een taal toets moet maken zou ik de woorden uit het taal boek uit je heeft stampen. En het jaar dat je naar Engeland was zou ik inhalen door een jaar te blijven zitten

Voor de rest veel sterkte op de basisschool

xxx

Laura uit groep 8 C

Love you
↑

4.8.11

Isabelle (m)

11jr

gr 8

Universiteit Utrecht

Brief

Beste Like,

Tu zou thuis met een woordenboek op bed gaan zitten, en kijken welke woorden je vaak gebruikt. Die zoek je op en kijk je hoe je dat moet zeggen. Tu zou te veel bijles nemen en misschien wel een klas blijven zitten. En probeer bij je vrienden zo veel mogelijk Nederlands te praten. De volgende stap is om het te schrijven. Er zijn bepaalde regels. De vaste regel die je moet weten is dat je aan het begin van een zin een hoofdletter zet en aan het eind een punt. De rest leer je wel op school en je maakt vast snel nieuwe vrienden.

ik ben verliefd op je

4.8.12

Thomas G)
11 jr.
gr 8

Universiteit Utrecht

Brief

Beste Like,

als je een zin maakt gebruik van bestekers zoals
minstens homma, vengstehens (uitvoeren) dubbele punt en
en gewoon opletten inder les bij Coel en niet te snel schrijven
dan vooral het gebruik en gebruik hoofdletters

groeten van Thomas G.

4.8.15

Matthijs Gj

12 jr

gr 8

Universiteit Utrecht

Brief

Beste Like,

Wanneer heb je een paar tips en adviezen voor je. Omdat je met heel goed bent in taal, en je misschien bent zoals de hele wereld dat je je thuis ook kan helpen krijgen.

Mijn tips zijn:

- Gebruik woorden bij mensen, bij het begin van een zin en verduidelijkende woorden
- Gebruik punten aan het eind van een zin
- Gebruik komma's waar ze moeten
- Gebruik voorzetsels, voorzetsels en verbindingswoorden
- Gebruik ook tijd voor het lezen, goed lezen en spreken
- En mijn advies is
- Gebruik sommige dingen aan je klasgenoten.

Veel plezier, op je nieuwe school.

Grattias, Matthijs

4. d. 18

Charlotte (m)

11 jr.
gr 8

Universiteit Utrecht

Brief

Beste Like,

Je zult de toets erg goed maken!

Hier wat tips:

- Gebruik hoofdletters
- Gebruik leestekens
- Nijk goed na of je niet wat bent vergeten
- Let goed op je spelling
- Wees niet zenuwachtig
- Neem misschien je taalboek mee om thuis te leren

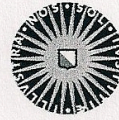
Dit waren wat tips

Zet hem op! En veel succes

Groetjes

Charlotte!

Be Vrysen (m)
12 jaar
gr P

1.8.20

Universiteit Utrecht

Brief

Beste Like,

Waar je vooral op moet letten is op hoofdletters bij de eerste letter van de zin, maar ook bij namen, plaatsnamen, straten en feestdagen.

Je moet ook altijd aan het einde van een zin een punt zetten.

Alinia Bij een rustpunt van een zin of het je een komma.

Alinia Ook moet je op alinia's letten je schreef als je over een iet ander onderwerp gaat schrijven dan laat je een regel open en gaat dan over een kan je over een ander onderwerp schrijven.

Bij een brief begin je altijd Beste... en je eindigt altijd met Groeten of Groetjes, dat maakt niet zoveel uit.

Dit waren mijn tips

Groetjes,
Be Vrijzen

Beste Like,

Je moet goed oplettend zijn tijdens de les. En vraag de betekenis van een woord als je het niet weet. Het goed op de aanhangende tekens. Punten en hoofdletters zijn ook belangrijk. Het spelletje, heel belangrijk. Gaed naakt ten als iets niet weet komter van zelf iets in je hoofd. Het ook goed op de uitleg. Je kan ook thuis op de pc oefenen zodat je beter wordt.

Dat waren mijn tips
Groetjes, Marwan

Beste Like,

Ik heb een paar handige tips voor taal voor je. Over de schrijfwijze, enzo. En hoe je een goede tekst schrijft.

Je kan beginnen met een kleine inleiding. Daarin kun je schrijven wat je zo ongeveer gaat vertellen. Daar kun je ongeveer een regel of vijf over doen. Daarna kun je het verhaal schrijven. Daar schrijf je in wat je in je hoofd hebt. Daar zou je veel meer regels dan de inleiding over doen. Uiteindelijk kun je beginnen aan het slot. Dat kun je eigenlijk zien als een soort nawoord. De inleiding is een soort van voorwoord. Je kan ook verschillende alinea's maken, zodat het niet een hele ball tekst is. Daar zou je ook alinea kopjes boven kunnen zetten als een soort titel voor de alinea.

Als je een goede zin wilt maken moet je de persoons vorm(!) zeker vinden. Het onderwerp is ook belangrijk. Je zou die twee eventueel kunnen onderstrepen. Als je ~~het~~ de persoons vorm (pv) en het onderwerp (ond) hebt gevonden zou je überhaupt een zin kunnen maken.

Ik hoop dat je cijfer voortaal heel hoog wordt!

xxx Veerle.

Bijlage 4: Output

Gemiddelden tekstkwaliteit beoordelaars

Descriptive Statistics

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
txt_kwlaiteit	107	70	120	95.21	10.186
txt_kwaliteit	107	75	120	100.71	10.457
Valid N (listwise)	107				

Betrouwbaarheid categorieën

Opletten

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.939	2

Doorlezen

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.903	2

Oefening

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.642	2

Netheid

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.966	2

Spelling

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.717	2

Interpunctie

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.979	2

Hoofdletters

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.667	2

Eerst nadenken

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha ^a	N of Items
-.019	2

a. The value is negative due to a negative average covariance among items. This violates reliability model assumptions. You may want to check item codings.

Inhoud

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.903	2

Grammatica

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.620	2

Hulp vragen

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
------------------	------------

.790	2
------	---

Opbouw

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.867	2

Rest

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.811	2

Tekstkwiteit

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.920	2

Gemiddelden + standaarddeviaties

Formeel

Descriptive Statistics

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
formeel	107	.00	2.88	.8178	.59708
Valid N (listwise)	107				

Proces

Descriptive Statistics

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
proces	107	.00	1.88	.1145	.28220
Valid N (listwise)	107				

Inzet

Descriptive Statistics

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
inzet	107	.00	1.38	.2150	.26754

Valid N (listwise)	107			
--------------------	-----	--	--	--

Rest

Descriptive Statistics

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
rest	107	.00	6.00	1.3598	1.68483
Valid N (listwise)	107				

Som van categorieën

Descriptive Statistics

	N	Minimum	Maximum	Sum	Std. Deviation
Opletten_1	107	0	2	27	.478
Opletten_2	107	0	1	24	.419
Doorlezen_1	107	0	1	6	.231
Doorlezen_2	107	0	1	6	.231
Oefening_1	107	0	4	24	.555
Oefening_2	107	0	4	31	.673
Netheid_1	107	0	1	14	.339
Netheid_2	107	0	2	16	.408
Spelling_1	107	0	1	25	.425
Spelling_2	107	0	3	32	.586
Interpunctie_1	107	0	5	109	1.447
Interpunctie_2	107	0	6	114	1.519
Hoofdletters_1	107	0	2	54	.605
Hoofdletters_2	107	0	6	88	1.316
EerstNadenken_1	107	0	1	1	.097
EerstNadenken_2	107	0	1	1	.097
Inhoud_1	107	0	3	6	.332
Inhoud_2	107	0	3	9	.391
Grammatica_1	107	0	10	99	1.618
Grammatica_2	106	0	13	179	2.535
HulpVragen_1	107	0	3	20	.516
Hulpvragen_2	107	0	5	28	.691
Opbouw_1	107	0	5	34	.967
Opbouw_2	107	0	4	35	.844
Rest_1	107	0	10	156	1.968
Rest_2	107	0	8	135	1.695
Valid N (listwise)	106				

Tekstkwaliteit groep 8

Descriptive Statistics

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
txtkwaliteit	107	75.00	117.50	97.9579	9.93235
Valid N (listwise)	107				

Tekstkwaliteit groep 6

Descriptive Statistics

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
txtkwaliteit	114	67.50	120.00	87.4474	11.93240
Valid N (listwise)	114				

Tekstkwaliteit groep 7

Descriptive Statistics

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
txtkwaliteit	108	60.00	130.00	91.5093	15.78965
Valid N (listwise)	108				

Regressie analyse

Coefficients^a

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	
	B	Std. Error	Beta			
1	(Constant)	93.234	2.232		41.773	.000
	formeel	3.380	1.663	.203	2.032	.045
	proces	8.406	3.410	.239	2.465	.015
	inzet	3.986	3.842	.107	1.038	.302
	rest	.103	.613	.017	.168	.867

a. Dependent Variable: txtkwaliteit

Coefficients^a

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
1 (Constant)	91.934	2.484		37.005	.000
oplekken	-2.144	2.385	-.094	-.899	.371
doorlezen	3.315	4.528	.074	.732	.466
oefening	1.635	2.175	.087	.752	.454
netheid	-.880	2.875	-.033	-.306	.760
spelling	3.429	2.218	.156	1.546	.125
interpunctie	.910	.870	.135	1.046	.298
hoofdletters	1.343	1.313	.120	1.023	.309
eerstnadenken	9.105	14.639	.062	.622	.535
inhoud	1.690	3.915	.059	.432	.667
grammatica	1.191	.652	.217	1.826	.071
hulpvragen	3.282	2.084	.183	1.575	.119
opbouw	2.172	1.727	.187	1.258	.212
rest	.082	.648	.014	.127	.899

a. Dependent Variable: txtkwaliteit